

2. Боечко В.Ф., Чабан А.Ю. Роль порубіжних територій у процесі генезису козацтва / В.Ф. Боечко, А.Ю. Чабан // УІЖ. – 1999. – №2. – С. 48-54.

3. Брехуненко В. Козаки на степовому кордоні: Типологія козацьких спільнот XVI-XVII ст. / В. Брехуненко. – К., 2011. – 503 с.

4. Смолій В.А. Історія українського козацтва: Нариси: У 2т. / Редкол.: В.А. Смолій (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – Т.1. – 800 с.

5. Стороженко І.С. Великий кордон та українське козацтво: до питання генези тюркських традицій / І.С. Стороженко. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Storozhenko_Ivan/Velykyi_kordon_ta_ukrainske_kozatstvo_do_pytannia_henezy_tiurkskykh_tradytsii/

6. Тараненко М.Г. До питання витоків та розвою українського козацтва / М.Г. Тараненко // Вісник Нац. техн. ун-ту України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. – 2012. – № 2. – С. 156-160. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2012_2_30

7. Щербак В.О. Козацтво в класово-становій структурі українського суспільства (друга половина XV – середина XVII ст.) / В.О. Щербак // УІЖ. – 1991. – № 11. – С. 43-53.

8. Щербак В.О. Українське козацтво: формування соціального стану: Друга половина XV – середина XVII ст. / Віталій Щербак. – К.: КМ Academia, 2000. – 300 с. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/coss1/shch.htm>

Богдан Гончаренко

Науковий керівник: к.і.н., доц. Голобородько В.М.

РОМАНТИЗМ В «ЗОЛОТІЙ ДОБІ» ЛІТЕРАТУРИ ХІХ СТ.

ХІХ століття, розпочате Великою французькою революцією, було дуже знаковим в історії всього людства. Цей період яскраво відобразився практично в усіх сферах життя людини. Суспільні настрої Європи, під впливом буремних подій у Франції, стали передвісником майбутніх важливих і докорінних змін.

ХІХ століття – це і час бурхливого розвитку всіх сфер художньої культури, при цьому їх співвідношення і роль зазнали істотних змін. Суттєвий перелом у духовному житті пов'язується в цей період із небаченим підйомом не лише суспільної свідомості, але й науки та техніки. Точний науковий аналіз, непохитна переконливість наукового

досвіду та експерименту не могли не привернути уваги письменників, які прагнули до пізнання суті сучасного їм життя.

Гостре неприйняття реакції і прози життя, які запанували в суспільстві, породили у 20-ті роки XIX століття романтичний бунт молодого покоління. Романтизм як такий – не просто художній стиль, подібний класицизму або бароко. Романтизм – суспільний і культурний рух, який охопив багато країн Європи і найрізноманітніші сфери – від філософії і політичної економії до моди на костюми і зачіски. При цьому всіх романтиків об'єднувало одне – «ненависть до дійсності, пекуча потреба тікати від неї» (за словами англійського письменника Сомерсета Моєма) [3, с.370].

Романтична література рішуче відмовляється від культу розуму, який проповідувався Просвітництвом і класицизмом. Романтики висували нових героїв – самотніх бунтівників, індивідуалістів, непримиренно ворожих своєму середовищу, які йшли за нестримними стихійними поривами пристрастей, зневажали всіляку холодну розсудливість. Сюжетами творів частіше за все обиралися виняткові події, романтичні герої, які діяли або в умовах фантастично зображеного середньовіччя, або в екзотичних заморських краях, далеких від буржуазної цивілізації.

Романтичне світовідчуття зародилося в глибинах XVIII ст., передусім у процесі масштабної трансформації європейської ментальності, з появою нових філософських ідей і світоуявлень в інтелектуальному і мистецькому середовищах [1,с.35].

Особливу роль у становленні романтичної концепції особистості зіграло життя Наполеона, високо піднесеного долею і нею ж кинутого у безодню. Про «загадку» цієї феноменальної особистості розмірковували відомі митці: Джордж Байрон, Генріх Гейне, Віктор Гюго, Вальтер Скотт.

Романтизм – це не тільки особливий напрям у мистецтві чи у філософії, а і специфічні моральні настанови, характерні для частини культурної еліти, розчарованої трагічною невідповідністю ідеалів Просвітництва практиці їхнього втілення. Характерно, що песимізм із приводу наслідків прогресу Розуму, що позначився в Руссо, Гете, Шиллера й Гердера й у представників німецької філософії романтизму (Шлегель, Новаліс, Шлейєрмахер, Гельдерлін), так чи інакше супроводжував розвиток новоєвропейської цивілізації й у подальші часи [5, с.347].

Для романтизму найближчою є поезія. Саме в жанрі романтичної поеми цей стиль сягнув свого розквіту, оскільки в ній, крім діючого персонажа, присутній і ліричний герой, авторське «я». Найбільш яскраво поєднання героїв з особистістю автора виявилось у творчості видатного англійського поета Джорджа Байрона. З самого початку своєї творчої та суспільної діяльності він закликав до боротьби – і в ліричних віршах, і в політичній промові на захист луддитів (рух руйнівників машин) у палаті лордів. У ліро-епічній poemі «Паломництво Чайльда Гарольда» він

викривав реакцію, прославляв боротьбу Іспанії, Італії, Греції. У цьому розчарованому в світському товаристві героєві, в центральних образах однойменних східних поем, Гяурові, корсарові, легко пізнати, зі слів Віссаріона Белінського, «колосальну, горду і непохитну особистість» самого поета. Подібні герої захоплювали уяву сучасників, які бачили в них борців за звільнення людської особистості. Завдяки цьому виникло своєрідне явище у суспільних настроях, яке отримало назву «байронізм» [2, с.327].

Великим художнім відкриттям романтизму став історичний роман, основоположником якого був Вальтер Скотт. У романах Скотта, «шотландського чародія», як називали його сучасники, минуле ожило, заграло яскравими барвами. У своїх романах «Айвенго», «Квентін Дорвард», «Роб Рой» та інших він геніально показав зв'язок долі окремої особи з історичною долею народу [4, с.241].

Епоха романтизму відмічена багатьма блискучими витворами історичного жанру: Віктор Гюго («Собор Паризької Богоматері»), Александра Дюма («Королева Марго», «Три мушкетери») та інших. Молодий північноамериканський романтизм гідно представили романи Фенімора Купера («Останній з могікан», «Слідопит», «Звіробій»), знаменита «Пісня про Гайавату» Г. Лонгфелло.

Отже, ХІХ століття – це вік напруженого пошуку людської думки в пізнанні світу, в намаганні удосконалити його. Для цього періоду характерні високі злети художньої культури, а також входження у свідомість творців пригнічених настроїв. ХІХ століття – це вік боротьби нового зі старим, вік, який започаткував багато процесів і проблем, що дістали свій розвиток в ХХ столітті.

ХХ століття – теж особлива епоха, в якій простежується своя культуроморфна ідея. Це ідея гуманізму, котра, у мистецтві і в літературі проявляється не тільки у глобальному інтересі до людської особистості, що розглядається у найрізноманітніших ракурсах, а й, хоч як це не парадоксально на перший погляд, у зникненні людини з поля зору митця. З одного боку, прагнення гуманізації людського буття і творчості, з іншого гіпертрофія форм, зростання ролі прийому у таких масштабах, коли прийом із засобу перетворюється на самоціль. На зміну органічному образу прийшов відвертий конструктивізм, геометрія стилю, яка витіснила із змісту людину.

Завдяки Великій французькій революції плин історичного часу в Європі не тільки багаторазово прискорився, але і яскраво розкрив свій складний, у край суперечливий характер. Глибокий внутрішній переворот відбувався й у духовному світі особистості, що геніально було відчуте і розкрито великими художниками й мислителями.

Список використаних джерел:

1. Баран О. Літературний романтизм: ідеологія, естетика, стиль// Дивослово. – 2011. №3 – 35-46с.
2. Левчук Л.Т. Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посібн. / Керівник авт. колективу Л. Т. Левчук. 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Либідь, 2000. – 520 с.
3. Левчук Л.Т. Історія світової культури: Навч. посібн. / Керівник авт. Колективу Л.Т. Левчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400 с.
4. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя: Доба романтизму. – Тернопіль: Богдан, 2001. – 416 с.
5. Шейко В.М. Історія світової культури: Навч. посібн. / В.М.Шейко, О.А.Гаврюшенко, О.В.Кравченко; Наук. ред. В.М.Шейко. – К.: Кондор, 2006. – 408 с.

Віталій Гончарук

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ: НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

Екологічна освіта є сукупністю екологічних знань, екологічного мислення, екологічного світогляду, екологічної етики, екологічної культури. Головні завдання екологічної освіти такі: оволодіння науковими знаннями про довкілля, про складні взаємозв'язки у природі, що склалися упродовж тривалого історичного розвитку; формування знань і вмінь дослідницького характеру, спрямованих на розвиток інтелекту, творчої і ділової активності; розуміння сучасних проблем навколишнього природного середовища і усвідомлення їх актуальності для себе; формування екологічної свідомості та культури особистості.

Проблемою підвищення рівня екологічної культури молоді займаються такі вчені, як І. Абалкіна, І. Моткін, С. Куркуленко, Л. Курняк, Н. Науменко, В. Процюк. Науковці вважають, що необхідність виховання екологічної культури в молоді пов'язана саме з реакцією на глобальну екологічну кризу. Негативні зміни у природному середовищі під тиском сукупної дії виробничих чинників істотно прискорились у останні десятиріччя. Тобто, збереження життя на землі залежить тепер безпосередньо від рівня і темпів виховання екологічної культури в молоді, особливо у студентів природничих факультетів закладів вищої освіти України та за кордоном.

Учені Т. Гардашук, Ф. Гіренко, Е. Гірусов, М. Гусев, І. Зверев, Ф. Канак, М. Кисельов, Ю. Козлов, В. Крисаченко, М. Хилько, Л. Юрченко активно розробляють методологічні, теоретичні й організаційні основи екологічної освіти та виховання. Виконано ряд інноваційних досліджень,